Medeltidsstaden Örebro

– 42 år och 104 undersökningar senare

Tomas Ekman

The medieval city of Örebro – 42 years and 104 interventions later. The project "The Medieval Town" intended to compile available information about all Swedish medieval towns. The perspective was consequently archaeological, but the project had an interdisciplinary methodology. Volume no 9 about Örebro came in 1978. The town was probably founded in the 13th century, but the chronology is unclear in the early years. It grew up around a defense facility at a ford over the river Svartån. During the rest of the Middle Ages, the castle and the city were often at the front line in battles between warring factions.

Therefore, in 2020 the new compilation and analysis was made. Some of the results and conclusions are presented in this article:

• The generation of new knowledge is most often a condition of the county authority's brief. Most excavations have provided new knowledge if one also considers an empty trench as new knowledge. Even without archaeological observations, information about land use is valuable for future projects in the area.

• The older city maps also give a good picture of the distribution of the medieval settlement. The city is located on a narrow ridge and it is only in modern times that the city expands outside the ridge.

• The ridge has been "improved" already during the Middle Ages with large fills and the city's topography is mainly created by its inhabitants.

• In watching briefs, excavations rarely continue to the natural subsoil, meaning that earlier remains may still be present in areas recorded as have been documented.

• Few traces of extensive fires have been found despite at least four city fires and at least seven sieges. Part of the explanation may be the fills and remaking of the topography.

Alla har vi väl använt ”Medeltidsstaden” någon gång. De flesta av oss många gånger. Det tidstypiska omslaget i 70-talsorange och den limmade ryggen som snart gav vika vilket förvandlade volymen till en samling lösblad…Nostalgi eller inte, den har blivit till åren och stadsarkeologin har tagit rejäla kliv framåt. Därför var det ett mycket välkommet initiativ när Länsstyrelsen i Örebro län beställde en uppdatering av den volym som behandlade Örebro stad. Den kom år 1978, hade nummer 9 i serien och

Downloaded by 18.97.14.90 2026-09-15 08:12:08

när det nu aktuella projektet inleddes hade det gått 42 år. Därav artikelns något kryptiska rubrik, lika med det interna arbetsnamnet för projektet. I artikeln återges några erfarenheter och slutsatser från projektet, vilka kan vara av allmänt intresse och även särskilt intresse för den som vill uppdatera sig om medeltidsstaden Örebro. Men först en liten repetition om projektet ”Medeltidsstaden”:

Dess egentliga namn var ”Den tidiga urbaniseringsprocessens konsekvenser för nutida planering”. Detta något svårhanterliga namn sammanfattade på ett utmärkt sätt projektets syfte. Men i vardagslag kallades det ”Medeltidsstaden” vilket var kärnan i det långa namnet. Medeltidsstaden hade Riksantikvarieämbetet och enheten för medeltidsarkeologi vid arkeologiska institutionen vid Lunds Universitet som huvudmän. Projektledare var Hans Andersson, länsantikvarie i Göteborgs- och Bohus län, senare professor i medeltidsarkeologi i Lund. Inom ramen för Medeltidsstaden publicerades fler än 70 volymer. De flesta behandlade enskilda städer, men några var till exempel symposierapporter och specialstudier. Volym 1 kom år 1976 och en slutrapport, lika med volym 73 kom år 1990. Bland författarna återfanns de flesta av dåtidens arkeologer med erfarenhet av stadsarkeologi.

Projektet skulle ge en samlad bild av samtliga våra medeltida städer. Det omfattade alla orter som under medeltiden fick juridisk status av stad. Alla rapporter innehöll en kort sammanställning av skriftliga källor, arkeologiska observationer och undersökningar samt uppgifter om kvarstående medeltida byggnader. Detta skulle ställas mot en bedömning av vilka områden som var utschaktade i modern tid och därmed saknade förutsättningar att via arkeologin ge nya bidrag till stadens historia. Till detta lades geotekniska uppgifter som utifrån nutida marknivå skulle kunna visa på vilket djup en ursprunglig (i det här fallet medeltida) marknivå fanns. Resultaten redovisades sedan på enhetliga kartor som utgick från städernas kvartersindelning. Kvarteren kan därmed sägas vara den analysenhet som valdes.

Rapporten om Örebro skrevs av Lars Redin. Den kommer i fortsättningen att förkortas MS 9. Det arkeologiska underlaget för MS 9 utgjordes av 32 observationer eller undersökningar. Materialet var hämtat från Örebro Läns Museums arkiv, Riksantikvarieämbetets Uppdragsverksamhet och Örebro kommuns stadsarkitektkontor (Redin 1978, s. 13) och varierade från tidningsurklipp till grävningsrapporter. Det innebär att materialet inbördes är svårt att jämföra då det haft såväl olika ambitionsnivå som målgrupper.

Andra källmaterial i MS 9 består av skriftliga källor främst från medeltid, kända medeltida byggnader, den äldsta kända stadskartan från år

Downloaded by 18.97.14.90 2026-09-15 08:12:08

1652, topografiska grundfakta, nivåsiffror för markyta och orörd nivå hämtade från arkeologiskt material och ur grundborrningsprotokoll samt en besiktning från gatunivå av nuvarande byggnadsbestånd inom den centrala staden, för att bedöma om utschaktning för källare skett.

Av de 32 nedslagen i underlaget kan 10 kallas arkeologiska undersökningar. Definitionen är då att arkeologisk personal deltagit och varit närvarande när lämningarna kommit fram. Då ingår naturligtvis att arkeologen dokumenterat på en för sin tid godkänd nivå. Övriga observationer är självklart av värde, men värdet blir begränsat utan annan dokumentation är en tidningsartikel.

42 års arkeologi

Antalet uppdrag fördelat per år är svårare än man kan tro att överblicka. En utgångspunkt är året när Länsstyrelsens beslut fattades. En annan är när uppdraget faktiskt utfördes, om det kom att utföras. Alla beslut leder ju inte till avslut i form av en arkeologisk undersökning. Byggplaner kan ändras, konjunkturer kan svänga. Det kan tyckas som att det enklaste vore att utgå från en arkeologisk rapport, kvittot på att ett uppdrag faktiskt har utförts. Men det är beklagligt nog först under 2000-talet som rapportskyldigheten har upprätthållits. Nedanstående lista ska följaktligen betraktas med viss försiktighet. Den är ett försök att sammanställa antalet arkeologiska uppdrag inom Örebro stad per årtionde. Det första årtiondet sträcker sig från år 1978 för att anknyta till listan i MS 9. Här bör också betonas att listan inte gör skillnad på uppdragens omfattning och karaktär, det vill säga – ett kort litet schakt och en flera tusen kvadratmeter stor yta är varsitt uppdrag och likvärdiga i listan.

- 1978–1989 24 uppdrag
- 1990–1999 16 uppdrag
- 2000–2009 21 uppdrag
- 2010–2020 43 uppdrag

Underlaget för den nu aktuella rapporten består av 104 uppdrag, dokumenterade i cirka 80 tryckta undersökningsrapporter, cirka 15 arkivrapporter och ett antal artiklar. Tyngdpunkten tidsmässigt ligger under 2000-talet. 1980-talet är dåligt kvalitativt representerat, av ovan nämnda skäl. Material från 1980-talet, liksom från tidigare perioder, ligger ännu obearbetat i arkiven.

Unikt för det nu aktuella projektet var att hela arbetet utfördes under pågående pandemi, orsakad av coronaviruset. Projektet hade en snäv tidsram och såväl Antikvarisk-Topografiska Arkivet som Örebro Läns Museums arkiv var i princip eller helt stängda under arbetets gång. Äldre rapporter som inte finns digitalt publicerade har inte alltid gått att komma åt. Information om uppdrag utan publicerad rapport, eller där rapporten inte har kunnat upp-

Downloaded by 18.97.14.90 2026-09-15 08:12:08

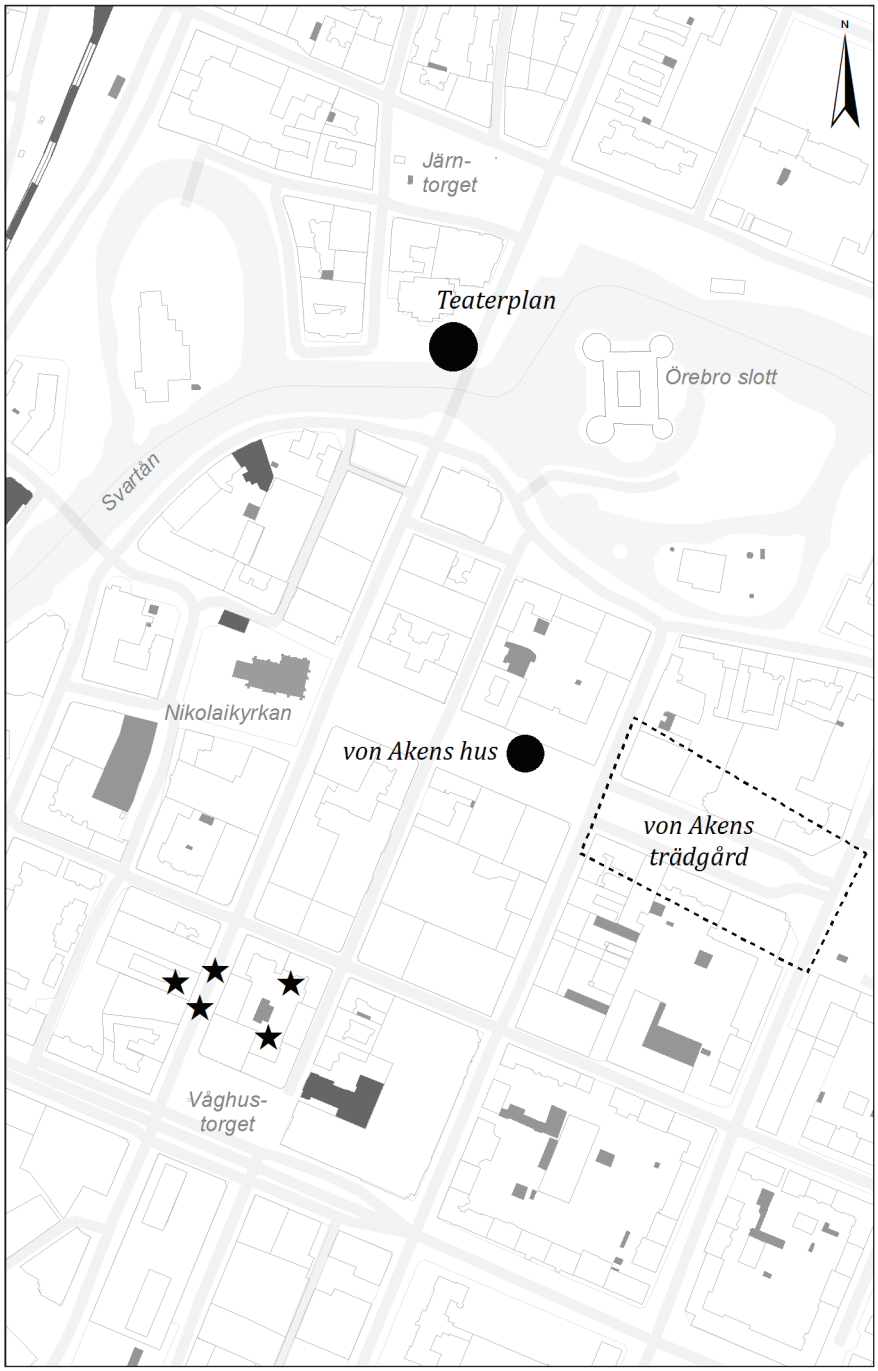

Figur 1. Karta över centrala Örebro med exempelplatserna markerade. Skala 1:5000.

Downloaded by 18.97.14.90 2026-09-15 08:12:08

bringas, har därför fått hämtas från korta slutredovisningar i Riksantikvarieämbetets ”Arkeologi i Sverige”. I tryckt form förekom dessa åren 1982–1990. Därefter upprätthölls en databas åren 1991–2005 med samma typ av information.

I upplägget för huvudkapitlet i rapporten gjordes en genomgång av samtliga kvarter i Örebro där arkeologiska uppdrag har utförts under perioden 1978–2020. Det rör sig om 53 kvarter (i några fall ej kvarterslagda, som slottsområdet och Nikolaikyrkan). För varje kvarter görs en kort orientering utifrån två historiska kartor samt dagens situation. Därefter sker redovisning i text- och tabellform av kvarterets arkeologi. Slutligen görs en kort värdering av om ny kunskap har uppnåtts och en bedömning av kvarterets arkeologiska potential.

Exempel 1: Kokgropen på Teaterplan

Vi ska nu titta närmare på några platser i Örebro där arkeologin gjort skillnad. Första nedslaget är på Teaterplan, i stadens ”finrum” med bara Storbron mellan sig och Örebro slott. Planen ligger i strandläge vid Svartån. Inga arkeologiska undersökningar har tidigare gjorts på Teaterplan. En tolkning, lanserad av C. O. Bergström (1981, s. 60), är att området norr om bron över Svartån saknade stadsbebyggelse ända till 1600-talet. bland tidigare stadshistoriker var att den norra sidan av Svartån hyste föga bebyggelse innan 1600-talet men flera uppgifter finns om medeltida tomtinnehav norr om Svartån (Jonasson 1984, s. 132). Vad som påverkar bilden är att kronan ägde stora markområden norr om ån, där olika odlingar bidrog till slottets försörjning.

Undersökningarna vid Teaterplan utfördes som schaktövervakningar vars omfattning gradvis kom att utökas. Detta gjorde att arbetet blev svårt att planera och överblicka. Resultaten kom dock att överträffa förväntningarna. Det mest uppseendeväckande av dessa var en kokgrop som kunde ^{14}C-dateras till 454—230 f. Kr. (Balknäs 2021, s. 16). Dateringen flyttar känd mänsklig verksamhet inom Örebro stad drygt tusen år bakåt i tid. Innan kokgropen påträffades fanns några få vikingatida dateringar, i kv. Rådhuset och vid slottet. På grund av undersökningens begränsade ytor gick det inte att klarlägga om här fanns ytterligare lämningar som kunde peka på om kokgropen ingick i en boplats.

Men Teaterplan bjöd även på medeltida bebyggelse, om än av enklare slag. En grund från en fiskebod eller liknande kunde på stratigrafisk väg dateras till sannolikt 1200-tal. Från nästa fas (1400–1650) finns en något osäker dendrokronologisk datering från 1440±20 e. Kr. Den kom från en timmerkista till en knuttimrad byggnad. I anslutning till den fanns ett tunt kulturlager. Makrofossilanalys kunde visa att det

Downloaded by 18.97.14.90 2026-09-15 08:12:08

Figur 2. År 1895 går man och kvinna ur huse när det är ballonguppstigning i Örebros "finrum" med Svartån, Storbron och slottet i dåvarande stil. Till vänster den då nybyggda Allehandaborgen. Bakom den skymtar Teaterplan. Foto: Örebro Stadsarkiv.

rörde sig om ett omlagrat stadslager med inslag av köks- och latrinavfall (Balknäs 2021, s. 20–21). Till fasen räknades även en träbyggnad på stensyll som kunde ^{14}C-dateras till 1478—1637 e.Kr. Det kan därmed ses som tänkbart att de båda byggnaderna varit i bruk samtidigt.

Exempel 2: Von Akens värld — sju undersökningar senare….

År 1699 fick Örebros första apotek privilegium under namnet Hjorten. Var apoteket låg är inte känt. Det köptes år 1727 av den tyske apotekaren Franz Michael von Aken. Han lät bygga ett nytt hus vid södra änden av Stortorget, med plats både för apotek och hans stora familj. Stortorget var då knappt hälften så stort som idag och von Akens hus låg snarare där Köpmangatan nu korsar torget. Han lät dessutom anlägga en stor trädgård för odling av örter och medicinalväxter. Trädgården låg i den östra delen av dagens Stortorget och även i en del av Oskarsparken. Apoteket togs över av sonen Franz Joachim von Aken som blev rikskänd för sin uppfinning av ett eldsläckningspulver, föregångaren till våra dagars brandsläckare. När von Aken junior avled år 1798 gick Hjorten ur familjens ägo. Trädgården försvann efter fru von Akens

Downloaded by 18.97.14.90 2026-09-15 08:12:08

död år 1814. Apoteket flyttade år 1841 till kv. Rådhuset, adress Drottninggatan 3. Apotekshuset övertogs av en handlare. Huset förstördes vid stadsbranden år 1854 och byggdes inte upp igen (historik om Hjorten och von Aken ur Kullberg 1949, s. 29–30). I stället förlängdes Stortorget österut med två kvarters längd, för att skapa en brandgata. Resterna av apotekshuset kom att ligga kvar under den nya torgytan.

Av en slump har apotekarna von Aken blivit aktuella vid flera arkeologiska undersökningar. Men inte bara då. Lokaltidningarna på hösten 1934 hade en serie reportage om slukhål på Stortorget. De dök först upp när en ångvält jobbat med beläggning. Två valvslagna källare framträdde när hålen rensades upp. Länsmuseet gjorde en uppmätning och bedömde att källarna kom från apotekshuset. På Stortorget har man sedan upprepade gånger stött på rester av apotekargården (Bergold & Pettersson 2004; Ramström 2008; Ekholm 2012; Bäck & Pettersson 2012). I kvarteret Hållstugan har delar av trädgården påträffats inklusive byggnader som sannolikt använts för hanteringen av örter (Bergold 2019; www.arkeologgruppen.se/projekt). Dessutom kom troligen en rest av familjens murade gravkor i dagen vid en mindre arkeologisk insats vid Nikolaikyrkan (Bergqvist 2007).

Trots dessa upprepade inblickar i von Akens värld vet vi inte så mycket mer. Samtliga arkeologiska insatser på Stortorget har handlat om mindre schaktningsövervakningar. Rapporteringen har varit av god kvalitet men resurserna har inskränkt sig till de enskilda uppdragen. Det har inte funnits möjligheter att ta ett samlat grepp på Apotekargården. Situationen försvåras också av att tillgängliga kartor är notoriskt svåra att rektifiera och att det därmed är svårt att identifiera rester av byggnader på kartorna. Läget är mer positivt när det gäller de delar av trädgården som undersökts i kv. Hållstugan. Där saknas ännu en rapport eftersom projektet fortfarande pågår. De två husgrunder som undersökts kommer från byggnader med en funktion inom apoteksträdgården. Tyvärr återstod inget av odlingsbäddar och liknande inom den yta som undersöktes.

Exempel 3: Kyrkan vid Våghustorget

En något spekulativ rubrik kan tyckas. Kyrkan är en teoretisk skapelse och hypotetiskt cirka 600 år äldre än Våghustorget, åtminstone i dess nuvarande skepnad. Bakgrunden ser ut så här:

Flera fynd av skelettrester från området kring Våghustorget har föranlett diskussioner kring om ytterligare en kyrka funnits här i stadens södra del (Ljung 1991, s. 116). Den skulle i så fall ha rivits så tidigt att den inte lämnat några spår i de skriftliga källorna. Det skulle också kasta nytt ljus över den märkliga

Downloaded by 18.97.14.90 2026-09-15 08:12:08

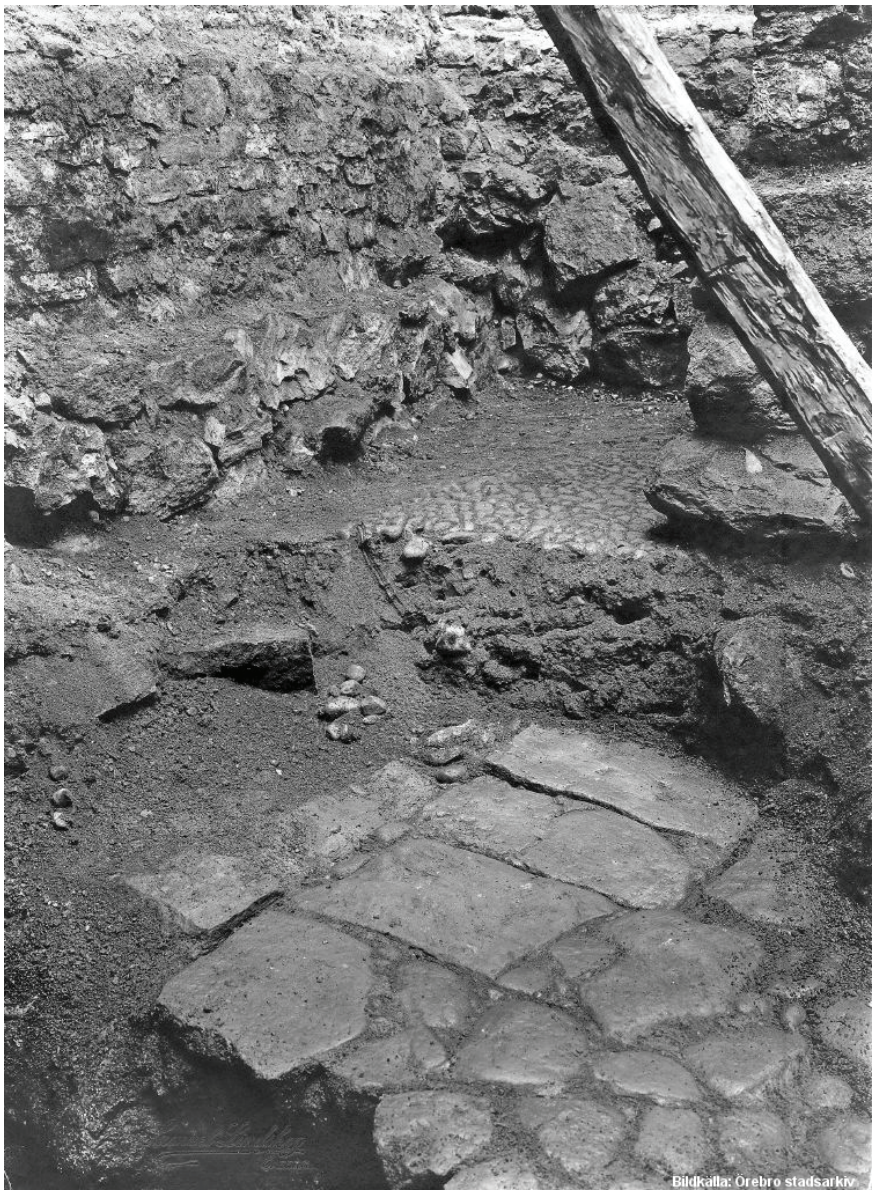

Figur 3. Lagerföljd i Drottninggatan. Foto efter skelettfynd år 1918. Fotograf: Sam Lindskog, Örebro Stadsarkiv.

relationen mellan Längbro och stadens kyrka. Stadens församling är enligt gällande tolkning av de äldsta källorna annex till Längbro församling (Redin 1978, s. 37, Jonasson 1984, s. 111–114). Längbro kyrkas exakta läge är inte känt men äldre fynd av byggnadsdetaljer pekar på

Downloaded by 18.97.14.90 2026-09-15 08:12:08

ett område vid Järnvägsgatan på norr. Gränsen mellan församlingarna gick möjligen vid Svartån. Om de äldsta uppgifterna om Längbro och dess annexförsamling i stället avser ”Våghuskyrkan” kan bygget av Nikolaikyrkan, som brukar förläggas till perioden 1275–1350, förklara både varför den äldre kyrkan försvann och varför Längbro går från moder- till annexförsamling. Ett implicit argument för samma hypotes är att staden Örebro får en tydligt ökad befolkning, vilket kräver en revidering av det kyrkliga utbudet. Två landsförsamlingar blir en stadsförsamling.

Tyvärr har inget av de ovan nämnda skelettfynden gjorts av sakkunnig personal. En mindre efterundersökning kunde år 1982 dokumentera fyra skelettgravar i östra delen av kv. Tennstopet. En ^{14}C-analys visade att gravarna mest sannolikt var från första halvan av 1200-talet. De upptäcktes vid byggnadsarbeten och fyndplatsen var delvis skadad. Flera skelettfynd har även gjorts under Drottninggatan samt på andra sidan gatan, i kv. Svalgången. Det rör sig om minst 15 individer inom en cirka 6000 m2 stor yta (Balknäs 2017, s. 6).

Vi har alltså en typ av fyndkomplex som i stort sett utgörs av lösfynd inom en begränsad yta. Vi har en hypotes om kyrkliga förhållanden som utgår från sparsamma skriftliga källor. Allt vi saknar är en större exploatering inom området.

Ny kunskap – några punkter

MS9+42 fick till slut namnet ”Örebro under jorden – ett arkeologiskt perspektiv” (Ekman 2021). Den avslutades med ett resonemang kring några nyckelbegrepp som: ny kunskap, storlek på uppdrag, utsträckning på stadslager och ”gräva i botten”. Resonemangen sammanfattas nedan i några punkter.

- Nästan alla förfrågningsunderlag från Länsstyrelsen ställer krav på att uppdraget ska tillföra ny kunskap. Hur detta ska ske är avhängigt av definitionen av ny kunskap. I princip är all information vi får vid arkeologiska uppdrag ny kunskap. Ju fler titthål, schakt och ytor vi får information ifrån, desto mer vet vi om vad som finns bevarat under marken. Med andra ord, även ett så kallat tomt schakt (som bara innehåller fyllnadsmassor, ledningar, rör eller sentida husgrunder) berättar om markanvändning och ger oss kunskap som är av värde vid kommande markingrepp. I en mer traditionell mening tillför kunskapen något till vår tolkning av Örebro stads historia. Då visar den samlade bilden av undersökningar att störst utbyte sannolikt fås inom centrala staden, inom stadslagret.

- Exempel på mindre undersökningar som gett väsentlig ny kunskap finns från kvarteren Rådhuset, Tennstopet, Borgaren och Bodarna. Dessutom från slottsområdet, Stor-

Downloaded by 18.97.14.90 2026-09-15 08:12:08

torget och Fisktorget. Samtliga nämnda kvarter ligger på grusåsens geologiska grund, utom slottsområdet som återfinns där Svartån bryter igenom grusåsen. Undersökningar i mer perifera lägen, i princip på åsens sluttningar och nedanför samma ås, har i allmänhet kunnat visa att de äldre stadskartorna från 1782 och 1822 ger en god bild av bebyggelsens utbredning. Många rapporter nämner odlingslager och kulturlager med organiskt material på de platser där kartorna redovisar odlingsmark, betesmark och trädgårdar. Åldern på dessa kan dock i princip inte föras längre tillbaka än Nybergs karta från 1782. Men vare sig skriftliga källor eller äldre kartor antyder att situationen varit annorlunda innan slutet av 1800-talet. Desto mer spännande blir det då en medeltida datering dyker upp i kv. Längan. Kvarteret ligger väster om stadslagret, där äldre stadskartor visar ängslyckor och kålgårdar. Dateringen med ^{14}C visade 1300–1420 AD (Balknäs 2017b, s. 27) och kom från ett stolphål som bedömdes ha tillhört en enklare byggnad.

• En slutsats som kunnat dras både från undersökningar i centrala och mer perifera lägen är att stadens nuvarande topografi i hög grad är skapad av örebroarna. Omfattande utfyllnader har gjorts redan under medeltid, vilket gavs rika bevis för i kvarteren Bromsgården och Tryckeriet, som båda ligger längs åsens östra sida. Även den västra sidan har genomgått stora förändringar av liknande typ, bevisat i kvarteren Prästgården och Svalgången. Att söka bedöma stadens fysiska framväxt från dagens markyta är dömt att misslyckas.

• Här kommer vi osökt in på den viktiga frågan om vad som händer om man inte gräver ned till orörd mark vid undersökningar. Vid schaktövervakningar är detta mer regel än undantag. Sådan är uppdragets natur. Om en ledning ska grävas ned till 0,8 meters djup, gräver man till 0,8 meter. Den som beställt ledningsgrävningen är skyldig att betala för den arkeologiska bevakningen. Beställaren vill ju inte betala mer är nödvändigt, vilket är förståeligt. Rent vetenskapligt är det dock mindre bra eftersom det finns en risk att vi sällan når de äldsta skikten. Det ger en skev historisk bild då vi står där med relativt många resultatfattiga undersökningar, även inom potentiellt lovande områden inom stadslagret. Dessutom gör varje ingrepp att bevaringsförhållandena för eventuella befintliga lämningar blir sämre.

• Slutligen en fundering kring det medeltida Örebro: Borgen och staden var en magnetisk konflikthärd ända fram till 1600-talet. Det strategiska läget vid Svartån och de ständiga striderna med styrkor som avancerade från Danmark gjorde att borgen i Örebro behövde intas eller försvaras, beroende på perspek-

Downloaded by 18.97.14.90 2026-09-15 08:12:08

tiv. Under en period på drygt 150 år, från slutet av 1300-talet till år 1568, belägrades borgen minst sju gånger. Vid belägringar råkade oftast den närliggande staden illa ut. Att bränna den var ett bra sätt att minska försvararnas stridsvilja och möjligheter till förnödenheter. Till detta ska läggas två kända ”vanliga” stadsbränder åren 1369 och 1569. Ovanstående ger en trolig förklaring till varför staden förblir en obetydlig småstad under medeltiden. Men rent arkeologiskt sett kan man fundera över varför alla dessa bränder och belägringar inte syns mer vid undersökningar. De flesta undersökningar som sträcker sig ned till medeltid nämner inget om brandlager. På många platser inom staden syns inte ens några spår av den så kallade stora stadsbranden som ödelade nästan halva staden år 1854. Är det alla utfyllningar och markarbeten som spökar eller vart tar brandresterna vägen?

Tomas Ekman, projektledare,
Arkeologgruppen i Örebro AB. E-post:
tomas.ekman@arkeologgruppen.se

Downloaded by 18.97.14.90 2026-09-15 08:12:08

Nio punkter om staden Örebro

• Äldsta skriftliga belägg är ett donationsbrev från jarl Birger Brosa till klostret i Riseberga. Det handlar om egendom vid Örebro och skrevs åren före 1200. Örebro nämns dock även i en handskrift från 1280-talet som hävdar att kung Magnus Henriksson stupade vid Örebro år 1161. Om det handlar om borgen vid Örebro, platsen Örebro eller kanske själva bron framgår inte.

• I Magnus Ladulås testamente från år 1285 nämns ett mynthus i Örebro. Cirka 40 mynt-präglingsunderlag påträffades i utfyllnadsmassor i kvarteret Bromsgården år 1978. Dock är inga mynt präglade i Örebro kända.

• En kungsgård har funnits i Örebro, vilket framgår av flera brev som utfärdats där. Det sista av dessa brev skrevs år 1348. Möjligen går kungsgården att leda tillbaka till Birger Brosa, alltså senare delen av 1100-talet.

• Borgen, senare Örebro slott, anses inom aktuell forskning (Lovén 2007, s. 297) vara grund-lagd kring mitten av 1200-talet. "Castrum" i Örebro nämns första gången år 1364 när Albrekt av Mecklenburg meddelar att han intagit den.

• Stadens äldsta kända privilegiebrev är från år 1446, men det bekräftar egentligen bara äldre, existerande privilegier.

• Örebro förefaller att främst ha varit en kunglig stödjepunkt åtminstone fram till 1400-talet. För det civila samhället dröjde det länge innan Örebro blev en regelbunden tingsplats. Innan dess ambulerade tinget inom Örebro härad.

• Även församlingen hade en underordnad ställning, i det fallet dock till början av 1300-talet. Stadsförsamlingen var då annex till Längbro som omfattade vad som numera är stadens norra del. Därefter inverterades förhållandet och Längbro blev annex. Det sammanfallet relativt bra med att stadens väl tilltagna kyrka kunde invigas.

• Som nämns i artikeln belägrades borgen i Örebro minst sju gånger från slutet av 1300-talet till år 1568. Ett skäl var naturligtvis stadens läge när styrkor kom marscherande från Danmark. Borgen i Örebro måste besegras eller neutraliseras innan man fortsatte in i Mälardalen. Ett annat skäl var att Närke ingick i tre drottningars livgeding, det område som skulle finansiera en kunglig änkas underhåll. Det gällde unionstidens drottningar, från Filippa omkring år 1407 till Kristina år 1521. Statusen som livgeding var en ständig källa till konflikt som ibland övergick i väpnad sådan.

• Efter mordet på Engelbrekt år 1436 begravdes denne i Nikolaikyrkan. Mycket snart fick Engelbrekt helgonstatus och Örebro blev en viktig vallfartsort. Kulten avtog efter reformationen men associationen mellan Engelbrekt och Örebro bestod.

(Uppgifterna hämtade från Redin 1978 och Jonasson 1984 där inte annat anges).

Downloaded by 18.97.14.90 2026-09-15 08:12:08

Referenser

• Balknäs, Nina 2017a. Kvarteret Tennstopet. Örebro 83:1, kvarteret Tennstopet, Örebro socken och kommun, Närke. Arkeologisk undersökning i form av schaktningsövervakning. *Arkeologgruppen AB, rapport 2017:55*

• Balknäs, Nina 2017b. Örebro i fjärran tider. Arkeologisk undersökning i form av schaktningsövervakning. *Arkeologgruppen AB, rapport 2017:74*

• Balknäs, Nina 2021. Djupa schakt på Teaterplan, L1980:4669, fastigheterna Teatern 1 och Olaus Petri 3:1, Örebro socken och kommun, Närke. Arkeologisk undersökning i form av schaktningsövervakning. *Arkeologgruppen AB, rapport 2021:44*

• Bergold, Helmut 2019. Kvarteret Hållstugan. Arkeologisk förundersökning. *Arkeologgruppen AB, Rapport 2019:40*

• Bergold, Helmut. & Pettersson, Olof 2004. Stortorget i Örebro. Från dagens torgbeläggning till medeltidens kulturlager. Närke, Örebro stadsområde, Nikolai församling, Stortorget och Köpmangatan 3–4, RAÄ 83. *UV Bergslagen rapport 2004:14*

• Bergqvist, Johanna. 2007. Ett par gravar från slutet av 1700-talet. Särskild arkeologisk undersökning. *UV Bergslagen, rapport 2007:1*

• Bergström, Carl Olof 1981. Birger Brosas arv – och Henrik Lejonets. Från bergslag och bondebygd. *Årsbok för Örebro läns hembygdsförbund och Stiftelsen Örebro Läns Museum,* s. 57–68

• Bäck, Mathias och Petterson, Mats. 2012. 1700-talslämningar vid Stortorget i Örebro. Arkeologisk undersökning. *Riksantikvarieämbetet, UV Rapport 2012:63*

• Ekholm, T 2012. Ruiner under Stortorget i Örebro. Schaktningsövervakning. *Arkeologgruppen AB, Rapport 2012:7*

• Ekman, Tomas 2021. Örebro under jorden – ett arkeologiskt perspektiv. *Arkeologgruppen AB, Rapport 2021:12*

• Jonasson, Gustaf. 1984. *Medeltidens Örebro.* Stockholm

• Kullberg, Oskar. 1949. *Apoteket Hjorten. Jubileumsskrift 1699–1949.*

• Ljung, Jan-Åke 1991. Medeltida bebyggelse i Örebro. En kort sammanfattning främst utifrån undersökningarna i kvarteren Bromsgården och Tryckeriet 10. I: *Arkeologi i Sverige. Ny följd 1*. Riksantikvarieämbetet. Uppsala, s. 113–128

• Lovén, Christian. ”Örebro slott”, i Törnquist, Leif (red.) 2007. Svenska borgar och fästningar. En militärhistorisk reseguide, s. 296–297.

• Ramström, Annica 2008. Källarvalv på Stortorget i Örebro. Närke, Örebro stad, RAÄ 83. Särskild arkeologisk undersökning. *UV Bergslagen Rapport 2008:20*

• Redin, Lars 1978. Örebro, *Rapport RAÄ/SHM. Medeltidsstaden 9*

Downloaded by 18.97.14.90 2026-09-15 08:12:08

Downloaded by 18.97.14.90 2026-09-15 08:12:08